

3. *Дѣление на страната.* Царството, както и въ Сърбия, се наричало *държава*, а отдѣлнитѣ провинции — *область*, или по примѣра на гърцитѣ *хора* (χώρα).

Списъкъ, макаръ и непъленъ, на българскитѣ области имаме въ дадената отъ Иванъ Асена II на дубровничанитѣ грамота за свободна търговия. Тамъ ние намираме: Бѣлградъ, Браничево (до Пожаревацъ), Бѣдинъ, Търново съ цѣлото Загорие, Преславъ, Карвунска хора (при Балчикъ)⁹, Крънска хора (около Карнобатъ), Боруйска хора (при Боруя или Верея, сега Стара-Загора). По-нататкъ следватъ придобититѣ следъ Клокотнишката битка (1230) владения: Одринъ¹⁰, Димоть (Διδυμοτείχων), Скопска хора, Прилепска хора, Дѣволска хора и „земя Арбанаска“. Сръдецъ (София), Охридъ и другитѣ Асенови градове не сж споменати тукъ.

Крънска хора (Κρούνης, Κρηνης у византийцитѣ) се простира отъ Черно море почти до Тунджа, съ изключение на Сливенъ и Ямболъ. Споменътъ за тази область е запазенъ въ турското название на града Каринбатъ, по български Карнобатъ или Карново, и въ името на съседната Карновска планина.

Въ края на XIII в. тукъ е била полунезависимата държава на болярина Елтимиръ, братъ на Тертерия I¹¹.

Македония при търновскитѣ царе се наричала *Долна земя*. При Константина тамъ срѣщаме провинцитѣ (областитѣ) прилепска и положка и мѣстността Бабуна¹².

Името *Македония* въ срѣднитѣ вѣкове у много византийски, латински и славянски автори обхващало и Тракия (стр. 108); тъй сръбскитѣ лѣтописъ пише, че битката на Марица въ 1371 г. станала „въ Македония“. Славянитѣ още отъ старо време наричали Тракия *Романия* (а сега Руманя), както четемъ вече на надписа на Асена II.

4. *Население и народността му.* Нѣма липса отъ доказателства въ полза на това, че стара България била гжсто населена. Въ независимото княжество на царя Срацимира Видински въ 1365 г. едната трета само отъ населението била надъ 200 хиляди души¹³. Сравнението на старитѣ паметници съ днешното положение показва, че изобщо на полуострова изчезнали безследно много срѣдновѣковни селища. Главенъ елементъ на населението били, разбира се, българскитѣ славяни. Прѣснато между тѣхъ, повече въ градоветѣ, отколкото въ селата, живѣли представители на деветъ народности, между които най-главни били гърцитѣ и куманитѣ.

Гърцитѣ отъ незапомнени времена още живѣли по черноморскитѣ пристанища: въ Варна, Месемврия, Анхиалъ и т. н. Въ договора на Иванко съ генуезцитѣ отъ 1387 г. се споменуватъ наредъ съ „Bulgari“ и „Graeci“, като негови поданици (въ Добруджа). Гръцкото влияние върху българитѣ било много силно; почти цѣлата византийска църковна и свѣтска терминология била пренесена въ България. Въ грамотитѣ отъ XIII и XIV в. в. най-добре може да се проследи, какъ отдѣлни мѣстни изрази и наименования се замѣстватъ съ гръцки: хора, страторъ, технитаръ, оризмо, кефалия, диавато, периволь и пр.

Силно е сжщо тъй и влиянието, което турскиятъ народъ *кумани* упражнилъ, както върху маджари, така и върху българи. Докато тѣ още живѣли своя скитнишки животъ отатъкъ Дунава, били най-вѣрни съюзници на Асеновци противъ гърцитѣ. Когато, обаче, татаритѣ ги изгонили изъ молдавскитѣ и изъ влашкитѣ равнини, частъ отъ тѣхъ минали въ маджарско, гдето били приети отъ особено разположения къмъ тѣхъ кралъ Бела IV, а при Владиславъ IV, синъ на куманка, станали причина на страшни вълнения. Друга частъ отъ тѣхъ се заселила въ България. Тамъ куманското болярство чрезъ роднински връзки съ български болярски семейства спечелило